

szik, történelmi társadalmaknak, mert valójában ezek építik a nemzetek történelmét és ők akadályozzák meg, hogy kalandorok, éretlen társadalmak kerüljenek az állam élére.

A köztársasági és monarchikus államéletet az alapvető különbségeinek ébredt tudatára a nemzetközi kapitalizmus. A kapitalizmus, melynek főfeszéke Anglia, Franciaország és Amerika, a népek megérettetésére kiadta a jelszót: ő küzd a demokráciáért. Ugyanakkor minden erővel ostromolni kezdte a demokratikus monarchiát, Németországot. A békekötés árú a Hohenzollern-dinasztia elűzését és a köztársaság megalakítását tűzték ki.

Látták, hogy a monarchikus demokrácia nem túl fel oly könnyedén jelszavaknak, hogy a monarchikus demokrácia tömegei helyes és igaz elvek szerint szolgálták államukat, lelkesedéssel az utolsó kétségbeesésig.

A nemzetközi kapitalisták elárulták mit várnak ók a köztársasági demokráciának általános bevezetésétől? T. i. zavartalan kétségessé nem tett uralkodni az összes népek verejtékei fölött. Hogy ezt elérhessék, az egyedüli demokratikus modern monarchiát, amely a tökéletes modern államélet felé a legsebb fejlődésben volt, dinasztia-tyástul együtt le kellett rombolniok.

Ily kilátások és állampolitikai leszűrődések mellett kívánatos hazánkban* köztársasági államformát intézményként kívánni, amely talán csak ókori, apró városi görög államokban vált be állítólag? Oly egységesen magyar a mi államterületünk, oly műveltek széles néprétegeink, hogy a köztársasági államforma lehetősége kézen fekvő volt, dacára a nagy köztársasági államokból leszűrhető tapasztalatoknak? Hihették ezt a köztársasági reformereink? Tulzás, szenvedelem, politikai rövidlátás, sőt vakág irányította a pártalakulatokat? Avagy rosszhiszeműség? Nehezen hihető. A multakban és jelenekben ez eszme a nemzet érdekei ellen szolgálható csak.

Mint említettük, a köztársaság tönkretette Franciaországot, Oroszországban a népmilliók elkeveredése vezette be, de vissza fog térni a monarchizmusra, Amerika köztársasági elhelyezkedésének bajaira és nehézségeire csak akkor fog rájönni, ha a megélhetés, érvényesítés és munkaadalkalmak csatornái feltöltődnek és megindul a komoly küzdelem a kenyér után, vele a tisztességes munkagyekvezet garanciáinak megteremtése. A milliárdosok hazájában a nép ráfog jönni arra a feneketlen korrupcióna, amelyet egy köztársasági államforma eltakarni és fenntartani csak ideig-óráig tud. Nagy, modern államok egyedüli kormányformája az alkotmányos és demokratikus monarchizmus, mert csak ez biztosíthatja azt a zavartalan folytonosságot és állandóságot, melyre egy modern államéletnek szüksége van.

Az iskolaügy

foglalkoztatta az elmúlt egész héten városunk és környékének főképen magyar lakosságát, — azért főképen a magyar lakosságot, mert mi vagyunk azok, akikkel ezen a téren hihetetlenül mostohán és hidegen bántak el a Cseh-szlovák köztársaság itteni intéző körei. A tanügyi referens intézkedése, mely szerint a magyar szülőket külön értekezletre hívták meg, ezer és ezer agy gondolatit indította meg és még olyonokat is az iskolaügyről való eszmecséresre indított, akik a tavaszi és nyári hasztalan reménykedések és a r. kath. iskolászéknek ősi pusztába hangzott memoranduma után ezen a téren is már-már a fájdalomnál is gyilkosabb nemtörődömségnek kezdtek belsejükben helyt adni. Az értekezletre való előkészületekkel olyan folymat indult meg, amely — amint annak történnie is kellett — nem fejeződött be az értekezleten, legalább is a magyar szülők részéről nem. A megbeszélések már tárgyalásokká bővültek és amidőn e sorokat írjuk, talán már sok olyan meg is történt, amint eredménynek mondhatunk, bárha közelebbit még nem irhatunk. Mindenesetre beszámolunk az eddig törtétekről, de az anyag nagysága miatt részletesebben csak a magyar szülőkkel való tárgyalást ismertetjük, mint ahogy tulajdonképen csakis a hétfőn délelőttre meghívott magyar szülők jelentek meg ott impozáns nagy számban; az orosz szülők közül vasárnap d. e. mindössze 35-tel, a szlovák szülők közül pedig mintegy 80-nal tárgyalt Pešek referens. Az orosz és szlovák szülők különben sem tudtak volna annyit kérni, amit már előre is biztosra nem vehettek volna, gyüleiseik így nem is voltak izgatottak.

A magyarok gyűlése

— amint már jeleztük — igazi, hatalmas megnyilatkozása volt a belső kívánságnak és

egységes erőnek. Mintegy 4000 ember gyűlt össze leginkább a város polgáraitól, de környékbeli falusi emberekből is. Nem kellett ez alkalomra külön kényeskedő szónokokat felkérni, szónoka volt ott ugyanazon egy követelésnek minden ember s minden szó. De szónoka lett az értekezlet lefolyása alatt minden ott jelenlevő ugyanazon bizalmatlanságnak és kritikának is, amikor a referens kijelentéséből arra lehetett következtetni, hogy a Cseh-szlovák köztársaság, illetve annak exponense nem hajlandó szómólni e város magyar többségének igazságos jogáival, a város speciális helyzetével stb., stb. Ilyenkor ki-kitört a legősztébb belső hang, az értekezlet második fele folytonos közbeszólásokkal telt el, míg végül is — dolga-végzetlenül osslottak szét a szülők és a hivatalnokok. De hogyha mégis lesz valami eredmény, annak e zavaros, izgalmas értekezlet vetette meg alapját a maga bátor, szókímőndő négyezer emberével, azok argumentumaival, a beszédek erőlyes tónusával, amint ezt az alábbiakban éreztetni fogjuk.

A statisztika.

Az értekezlet megnyitása és dr. Kerekes Istvánnak a dolog lényegére tett azon általános kijelentése után, hogy a magyar szülők gyermekeinek magyar nyelven való tanítását, a magyar iskolák visszaadását és a magyar tanárok visszahelyezését várják, — dr. Korláth Endre volt vm. ügyész mondotta el beszédjét. A beszéd dr. Kerekes expozéjának statisztikai alapokon való megindokolása volt.

Tanügyi Előadó Ur!

A zsupáni hivatal által elrendelt és mult (1919) év október végén a város által fogantatott összeírás szerint Ungváron 1882 6—11 éves mindennapi tanköteles van. Ezek közül magyar anyanyelvű 1714, tehát 91%; szlovák 93, tehát 4,9%; német 49, tehát 2,6%; ruszin 14, tehát 0,26%. Van ezenfelül 8 cseh, 2 zsidó és 2 lengyel anyanyelvű.

Miután rendes körülmények között a 6—11 éves tankötelessék 10%-a középiskolákba iratkozik, így 1694 olyan gyermek van Ungváron, akik az elemi iskolára vannak utalva. Egy osztályra 50 tanuló számítva, ezek tanítására 34 tanerő szükséges. még pedig az 1543 magyar tanuló tanítására 31 tanerő, a 152 nem magyar anyanyelvű tanuló részére pedig 3 tanerő, illetve osztály.

Magyar iskolául lettek elismerve eddig a Máriaházi róm. kath. iskola, melybe 105, a Gizellaházi róm. kath. iskola, melybe 160; a róm. kath. fiúiskola, melybe 171 és az izraelita iskola, melybe 340 tanuló van beírva. Ebben a négy magyar tannyelvűnek engedélyezett iskolában 15 osztályban 15 tanerő 776 tanuló oktat magyar nyelven. Mivel pedig Ungváron a magyar anyanyelvű tanuló száma 1543, így 767 olyan magyar nyelvű tanuló van Ungváron, akiket szülőik vagy a ruszin és szlovák iskolákba irattak be, vagy egyáltalában nem járatják őket iskolába.

Az ungvári összes elemi iskolákba 1489 tanuló van beírva s így 205 elemi iskolai tanuló be sines írva. Oka ennek az, hogy a róm. kath. iskolákban csak róm. katolikusoknak szabad járni, a zsidó iskola meg így is túlszuffolt, a ref. iskola pedig nem működik. Eddig a Máriaházi rk. iskolába rendszerint 40—50 gk. magyar anyanyelvű tanuló járt, ezeket a folyó évben a tanfelügyelők tiltó rendelkezései folytán az iskolákba nem volt szabad befogadni. Most tehát a magyar anyanyelvű gk. és ref. szülők gyermekeinek magyar tannyelvű iskola egyáltalában nem áll rendelkezésükre.

Ungváron, az összeírás szerint, csak 14 ruszin anyanyelvű tanuló van a 6—11 évesek között s ennek dacára kaptak 3 iskolát. Az egy tanerős cehoiyai gk. iskolát, a tanítóképző gyakorló-iskoláját és a Kossuth-téri áll. iskolát, melynek 11 terme van. Jelenleg 8 tanerő 8 osztályban tanít ruszinul s a hozzájuk járó 400 növendék 95%-a tisztán magyar anyanyelvű és csupán kiségitő nyelvtől használják néha a magyar nyelvet a tanerők.

A szlovák anyanyelvű gyermekeket a csehekkel és lengyelekkel együtt csupán 2 osztály illeti meg. Jelenleg a tiz tantermes Drugeth-téri állami elemi iskola van szlováknak minősítve, amely iskolába 284 tanuló iratkozott be, kik között 184 olyan van, aki egy szót sem tud másképp, mint magyarul. Emélt az iskolánál azokat a gyermekeket, akik egy-két szót tudnak szlovácul, a tanítóktól mind szlovákoknak írták be s mégsem tudtak 30%-nál több szlovácul kimutatni, azok is mind tudnak magyarul, természetesen a Csehországból most jött és beiratkozott néhány gyermeket kivéve. Emélt az iskolánál 6 tanerő működik s a tiszta magyar anyanyelvű gyermekeket tisztán tudtan tanítják, amiért sok szülő nem küldi gyermekét az iskolába.

A magyarság követeli, hogy az állami iskolákban a magyar tanulókat magyar osztályokba osztassanak be s mivel 200-nál több magyar elemi iskolára utalt gyermek nincs is beírva, kéri, hogy anyni magyar osztály állíttassék fel, hogy ezek is beiratkozassanak. Kívánatosnak tartja ezenfelül a magyarság azt is, hogy a rk. fiúiskolából és az izr. iskolából a hatóság sürgősen távolítsa el a katonákat és adja vissza azokat a tanítás céljaira.

Ugyanezen összeírás alkalmával Ungváron 710 11—14 éves tanköteles találtott. Ezek közül 671, tehát 94,5% a magyar anyanyelvű. Van ezenfelül 24 szlovák, 3 ruszin, 11 német és egy zsidó tanuló.

Az eddigi megállapítások szerint Ungváron a 11—14 éves tankötelessék 75%-a a középiskolába, polgáriba járt, 25%-a pedig részben iparos- és kereskedő-tanonc, részben pedig csupán az állami iskolák mellett szervezte volt gazdasági ismétlő-iskolákba járt.

A 710 tanuló közül 533 és ezenfelül a 10—11 évesek közül 188 járna rendes körülmények között polgári iskolába és gimnáziumba, összesen tehát 725. Ezenfelül van Ungváron 14 évet meghaladó olyan tanuló, aki közép- vagy szakiskolába járna (kereskedelmi iskola, képezde) 270 és így összesen 991 olyan tanuló van Ungváron, aki középiskolába járna rendes körülmények között. Ezek 94,5% a magyar anyanyelvű. Jelenleg ezeknek csupán 25%-a jár iskolába, míg a 75% az utcákon sétál tétlenül.

Pld a volt állami polgári leányiskolának a multban 400—450 növendéke volt. Jelenleg az utódját képező szlovák állami polgári fiú és polgári leányiskolában, melynek igazgatója és tanári kara magyarul nem tud, csupán 26 növendék van. Ezek is kényszer utján kerültek ide.

A főgimnázium eddig a legnépesebb gimnáziumok egyike volt. Tanulóinak száma az utóbbi években majdnem a 600-at érte el. Jelenleg 170 tanulója van, még pedig nagyjából részt idegen.

Követeljük, hogy a főgimnáziumban sürgősen állíttassanak fel párhuzamos osztályok magyar tanuló részére, hogy ezek még most beiratkozassanak és tanulmányaikat folytathassák.

Követeljük, hogy tisztán magyar tannyelvű állami polgári fiú- és leányiskola állíttassék fel, melynek igazgatója és tanárai képesített és magyarul jól beszélő egyének legyenek.

Mivel pedig Ungváron eddig magas nyelvű iparos- és kereskedőtanonc-iskola is volt, mely jelenleg szünetel, kérjük, hogy sürgősen állíttassék fel, illetve juttassák életre ezeket az iskolákat és azokban a tanítási nyelv magyar legyen.

A szlovák polgári fiú- és leányiskola jelenlegi igazgatója, valamint a főgimnázium volt igazgatója és tanári karának egy része nem tud magyarul, ezek tehát magyar anyanyelvű tanulókat sem nem nevelhetnek, sem nem taníthatnak.

Masaryk és Srobár ismételtelen hangsúlyozták, hogy a magyar gyermekeket saját anyanyelvükön kell tanítani s így az itteni magyarság csak azt kéri, amit ők is szükségesnek és jogosnak tartanak.

Ungvár város magyar kulturáját ezer éven át mi teremtetjük meg, annak templomait, az iskolákat mi építtettük fel, s azokat szerzett jogon bírjuk, s azokból kiszoríthatott bennünket a fegyver és a katonai diktatura, de vissza fog hely zni a demokratikus világgélfogás, mely nem tűri a nemzetek kulturájának elnyomását, és az isteni igazságot. Ezekben bízunk s az előadó ur kultur-érzékére apelláltunk.

Az óvodák kérdése.

Korláth beszédje után a referens azt kívánta, hogy az egyes iskolafajok kérdését külön-külön tárgyalják. Az óvodakérdés lévén az első, erre néve azonnal kijelenti, hogy a városban lévő négy áll. óvoda közül egyik sem lehet magyar óvoda, a két felekezeti azonban igen. Álláspontját a referens eleinte azzal próbálja indokolni, hogy az állami óvodákba szegény szülők gyermekei járnak, azok pedig szlovákok és ruszinok, mert e városban a magyarok azok, akik jobb módban — Hrdina tanfelügyelő helyesbítése szerint — jobb „szellemi” módban élnek. A referens ténybeli tévedését többen feltárták, köztük maguk az óvodónők is, de a referens nem tér el kimondott állásfoglalásától és most már egy cseh törvényre hivatkozik, mely szerint Csehországban az óvodába való járás nem kötelező, és az csak a szegény gyermekek számára főtartott intézmény. Ezzel azt akarta mondani, hogy ha nem akarják a magyar szülők gyermekeiket szlovák vagy ruszin óvodába járattatni, akkor tart-

sák otthon. Gaar Iván felszólamlása következett most; hivatkozott arra, hogy itt nem érvényesek a cseh törvények, itt még a magyar törvények vannak érvényben és ezek szerint kötelező a 3-6 éves gyermekek óvodába küldése. Ezerfint a magyar szülők is kötelesek gyermekeiket óvodába küldeni, így az államnak kötelessége továbbra is fentartani azokat a magyar óvodákat, amelyekre eddig szükség volt. Majd ha itt nem lesz már érvényben a fenti magyar törvény, akkor lehet másképpen is, de addig nem. A referens — mindenki csodálkozására — nem vonult vissza ez elől az erős argumentum elől sem, hanem kijelentette, hogy majd intézkedés fog történni arra nézve, hogy az óvodába való járás itt sem legyen kötelező, hogy az országgyűlés majd ilyen értelmű törvényt hozzon az itt még érvényben lévő magyar törvény helyett, mert ezen a terezen szomorú tapasztalataik vannak és ők nem ezért harcoltak stb.

A tanácskozás lehetetlenné válik

Ettől kezdve a tanácskozás lehetetlenné vált. A magyar szülők, akik a legjobb indulattal jelentek meg az értekezleten, szomorúan azt sejtették meg, hogy aligha fogják meghallgatni a nagyobb magyar iskolákra vonatkozó fontosabb kéréseiket, hogyha már az első kérdésnél is ilyen szigorúan zárkoznak el a „magyar óvodától”. Elkeseredett közbeszólások hangzottak el, amelyek eljutottak a folyosókra, a vármegyeháza udvarán és megyeháza dombján szorongó többi reménykedő busz magyarhoz is; állandó zúgás és zaj keletkezett és látszott, hogy a tárgyalást nem lehet folytatni. Dr. Eperjessy-nak az a gondolata támadt, hogy egy szűkebb bizottságot válasszanak a szülők és az tárgyaljon majd a referenssel. A gondolat kezdetben tetszéssel találkozott és már meg is kezdődött a tagok választása, de közben magyarul (és szlovákul is) fűzögött a *Kalmár* Marián a bizottságválasztás ellen tiltakozó szava — Huszonöt évi közpályán szerzett tapasztalataimra hivatkozva kijelentem, ugymond — hogy eddig minden bizottságok utján csináltak s éppen ezért nem csináltak semmit. Nem bizottságot választani, de azért jöttek össze, hogy addig se hagyjuk a gyermekeket elzúlni, amíg az iskoláigyet törvényesen nem szabályozzák; ne hintsenek el közöttük mélyt és ellenségességet, mert itt eddig békében élt egymás mellett magyar, tót és rutén. Nyissák meg az iskolákat, hogy a gyermekek, úgy mint eddig, tovább tanulhassanak. Ne csináljanak az iskolából politikát. Ismétellen kérem, nyissák meg az iskolákat és helyezték vissza a régi tanárokat és tanítókat. Ha a Cseh-szlovák állam alkotmányos uton új iskolatörvényt hoz, mi azt el fogjuk ösmerni. De egyes személyek intrikája miatt nem hagyjuk gyermekeink jövőjét tönkretenni. Egyre fejlejen a referens ur: megnyitja-e a magyar iskolákat, vagy nem? Utóbbi esetben nincs miről tárgyalni, nincs értelme semmi bizottságválasztásnak — ez a megjegyzésem.

Szavait szlovákul is elmondja, hogy az közvetlenül és úgy tudja meg, amit tartalmaznak. A beszéd hatása alatt abba maradt a választás, nem figyelték a szülők többé csak arra, megnyitja-e hát a referens a magyar iskolákat, de amidőn ezt illető megnyugtatóst helyett azt kellett hallani a referenstől, hogy a magasabb iskolába való járás nem kötelező, akkor a véletlektől elédgetlen tömeg magától szétomlott, süffü, néma fokokban térve haza a megyeházáról, mint egy totemtőről.

— Hát akkor miért építettük mi azokat az iskolákat?

— Miért kellett ide jönni? — kérdezték némelyek.

— Hiszen úgy sem akarnak igazán meghallgatni, csak komédiázniak — felelt rá a másik.

— De legalább megnyugtattuk a lelkiismeretünket, hogy gyermekeinkért mindent megtettünk — volt a harmadik szava.

A zsidó szülők értekezletén, amelyet ugyanaznap d. u. tartottak, mintegy 200-300 ember jelnt meg. Az elhangzott beszédekből megállapítható, hogy a zsidók nem akarták a magyarság és az elszakadt magyar haza mellett tüntetni, de ők is egyetlen lehetséges megoldásnak tartják, hogy a magyar iskolák smét megnyiljanak, hogy az előadások magyar nyelven kezdődjenek meg és hogy minden tanuló

azon a nyelven fejezhesse be tanulmányait, amelyen megkezdte. A politikának az iskolába való bevitelét komikusnak tartják. A kultúra nemzetköziségével ellenkeznek az ilyen eljárás. Adjanak módot a tanároknak és a tanítóknak, hogy az elhanyagolt gyermekek nevelését ismét megkezdhessek, sőt ha a tanárok nem akarnának tanítani, Reisman dr. szerint, még fegyveres erővel is kényszeríteni kell őket, hogy tanítsanak.

Eltekintve ettől a furcsa tanácstól, a zsidó szülők értekezletén pedagogice helyes vélemények hangzottak el. A magyar kulturán nevelkedett zsidóság hivatalosan a magyar iskolák mellett foglalt állást, és az egyes közbeszólások, (pl. hogy zsidó középiskolát akarunk) csak alig beszámítható epizódoknak tünnek fel.

*

A febr. 2-án megtartott d. e. és d. u. szülői értekezletnek, melynek mindkét része eredménytelenül végződött, folytatása következett abban az frányban, hogy néhány megbízott tag felkereste Pešek tanügyi referens urat s köles-nős nezet kicserelesé után fölkerete, vajjon nem lehet-e a tárgyalás fonalat újból fölvenni a tanár és tanító urakkal a magyar nyelvi tanítást illetőleg. A megjelent tagok ezek voltak: dr. Kerekes István, Medreczky István, Gaar Iván, dr. Szabó József, dr. Gáti József, Szabó János és Blánár Ödön. Ez febr. 4-én történt d. e.

Pešek referens egy új fogadalmi mintát adott át Medreczky István és Szabó Jánosnak, egyet a tanárok, egyet a tanítók számára. Ez esetenél kiűnt, hogy a tanárok számára 1919 nov. 26-án átadott fogadalmi mintát — kivált a szöveg másik felében helytelenül s az eredeti cseh szövegnek nem megfelelően fordították — és az csak orosz és magyar nyelven került kézbe. A 7 ember sokat mevitait. A tanári kar febr. 4-én d. u. 5 óraker értekezletet tartott s megállapodásait ígzykönyvébe vette. Ezt a jegyzőkönyvet egy küldöttség: Medreczky István, Gaar Iván, dr. Szabó József, dr. Gáti József és Blánár Ödön személyében febr. 6-án átadta Pešek referens urnak azon kérelemmel, fordíttassa le cseh nyelvre és elhatározását írásban közölje a tanárokkal, mely ha szükséges újabb tárgyalásra alapul szolgálhat a tanároknál. Természetes, itt igen fontos és rendkívül lényeges dolgokról van a szó s ily ügyben elhamarkodásnak helye nincs. A tanárok előtt egyébként a szülők óhaja, a gyermekek romlásának megállása, a főgimn. sorsa, de saját egyéni integritásuk is esik a mérlegbe.

Tanítók gyűlése.

Folyó hó 5-én d. e. 9 órára a tanítószágot hivta össze értekezletre a tanügyi, referens a vármegyeháza nagytermébe.

Az értekezlet elején üdvözlő tóviratot megszűntettek Massaryk köztársasági elnökhez és ez az egy volt talán az egész értekezlet legfontosabb célja. A továbbiak során rég elcsépett és agyon vitázott beiskolázási és pedagógiai kérdések kerültek langyos tárgyalás alá, a környéken található összes népnyelvek egybekeverésével. A tanítók örömmel vegyes csodálkózással ismerték fel a tanítóképzőben hallott ájtatos pedagógiai igék feltámadt köválygó szellemét. Egyedül *Karpinecz* Emánuel maramarosi tanfelügyelőnek többszöri felszólalásában találtak fel a hallgatók az új kor szociális gondolkodását, mikor a tanítószág és az iskolák nyomorúságos állapotáról mutatott be megszívlelésre méltó helyzetképeket. A hosszúra nyújtott értekezlet mindenkit kifárasztott, még a vidéki kartársakat is, akik pedig megjelenésükért — napidíjat kaptak.

— **Hamisított új százkoronások.** A prágai pénzügyminisztérium bankhivatala közli: A pénzügyminisztérium hivatalosan közli, hogy az utóbbi napokban több hamisított százkoronást fedeztek fel. A hamisított százkoronás főismertető jele, hogy papírja aránylag durva, vastag és hogy nincs vízjele. Nagysága 2 milliméterrel nagyobb, mint a helyes nyomású pénzeké. Megjegyzendő, hogy a helyes nyomású pénzek némelyikén szintén nincsen vízjel. Fontos ismertetőjele a hamis pénzeknek, hogy a c betűn nincsen akcentus. (É helyett c van.)

A lábnymok

ügyében *Fülöp* Árpád urtól a következő sorokat kaptuk: *Lábnymok* után, úgy tapasztalom, nem tanácsos indolni. Egyszer életemben megtettem s Kuhn maradtam, mint ama bizonyos ókori császár a köpenye alá rejtett malaccal. De nemcsak én jártam meg, hanem gy. t. honfitársam is, aki engem „helyi gyerkkőc”-nek, „gyermekifjú”-nak képzelt, igaz, hogy az ismeretlenség ködös távolából, melyen át sem nevetem nem látatja, sem életkoromat nem érzékelheti. Jó is volna nekem pár évtizeddel fiatalabbnak lenni! Viszont én meg öt képzeltem időscskének abból a visszavágásból, melynek hangneme olyanforma, mint mikor a magasabb koru az „ifjonok”-ra kicsinylen tekint alá. Kölesönösen csalódtunk. De ez semmi! A lényeg az, hogy az én humoros csipkedésem szunyogynyi sebei sem ejtett a *Lábnymok* iróján, sokkal erősebb csipés érte az ő részéről *Pekár* Gyulát, legelőkelőbb irodalmi társulatok tagját, ki szerinte „jelentéktelen” író. De ő hadd viselje sebéit! Miért vizslatott *Lábnymok* után? O, a „hlatlábos nagyság”, ugy sem érdemes arra, hogy tőle „jóra való plagizátor” lojpon. A *plagizátor* szónál a derüs hangulatból komolyba kell ácsapnom s arra kell eszmélnem, hogy félreértéssel álló szembem. Szilánkom egy betűvel sem gyanusítja plágizálással gy. f.-et. Csakis annyit történt, ami majd mindnap megcsik velem. Ha olvassom a *Toldit*, akkor János vitéz is előttem áll, ha az Aeneist forgatom, elgondolom, hogy az sohasem jöhetett volna létre Homeros két eposza nélkül, sem a *Csongor* és *Tünde* a *Szentiványi* alom nélkül. Ezek ugyan olyan égbenyulón magas példák, hogy a mi törpe értekeinkre vonatkoztatásuk szinte egyértelmű az ő profánizálásukkal. De mindegy! Nekik már semmi sem árt. Hogy utra térjek: a hatás, követés, utánzat más rovat alá tartozik, mint a plágizálás. Ha én a gy. f. *Lábnymok*at olvassom s arról a *Pekár* széles körben ismert *Lábnymok*at jutnak eszembe és annak kifejezést is adok, az nekem oly jogom, melyet tőlem senki el nem vitathat s a miért nem szükséges haragudni, mert nem rejti magában a sértés fulánkját. Lám, én sem haragszom egy cseppet sem azért, hogy engem gy. f. ismeretlenül „gyerkőcnek” minősít, ki a „tollforgatás dedó-típegés”-t járom. Eszembe jut a *Gyulai Pál* és *Tompai Mihály* esete. Ez utóbbi *Kelenéri* lelkész korában a helynév megfordításából nyert Rém Elek álnéven néhány verset közölt, melyekről a szerzők nem gyanító *Gyulai* egy nyilatkozott, hogy azok tehetségletlen kezdőnek kísérletei: Ilyesmi megcsik a gyarló világon, azért nem kell az embernek kutba ugrania.

UJDONSÁGOK.

— **Kinevezések.** Papp Antal munkács megyéspüspök kinevezte: *Krafesik* Viktor, kelen. h. lelkész Újkemencére h. lelkészül. — *Galaub* József újkemencei h. lelkész Kelenre i. h. lelkészül.

— **Eljegyzés.** Özv. Nehrebeczky Györgyné hűgát, *Manajló* Annuskát, f. évi február hó 3-án eljegyezte *Milár* Ferenc, kapitány.

— **A lebélyegzett száz- és ezerkoronások,** melyeket tulajdonosaik eddig be nem váltottak — ha jó bélyeggel vannak ellátva —, az adóhivatal február hó 11-13-án kivételesen beváltja.

— **A nemzeti akarat érvényesítése Magyarországon.** A „Virradat” vezércikkében a választási eredményekkel kapcsolatban a következőket írja: „Ova intjük a liberális lapokat, hogy a választásnak a koncentrációs kormányt és minden megalkuvó gondolatot eltipró eredménye után a koncentrációs kormány életének nyomoru meghosszabbítása, vagy az erre irányuló céltalan kísérlet érdekében sajátománvéreket rendezzenek a tiszta keresztény kormányzat előadására, vagy az egységes kereszténytábor olyatén megszűlésére, hogy abban egy „radikális” és egy „morsélt” irányzatról lehessen szó. Vigyázzanak, — hazugságaikkal és az egységes keresztény párt felrobbantására célzó hiábavaló alacsony intrikákkal csak a magyar nemzet ellen elkövetett súlyos bűneiket tetéznék és csak fokozná azt a megtorlási ösztönt, amelyet már régebbi kárhazatos működésükkel az egész magyar nemzeti társadalomból sikerült kiváltani”.

A mai drágaság mellett feltűnő olcsón szerezheti be

háztartási, konyhafelszerelési és zománcedény szükségletét

a legfinomabb minőségben **FRIEDER LAJOS Széchenyi-tér (Kispiac) 15. sz. a., Gladius hentes mellett.**

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Megtékinthető vételkötelezettség nélkül!

— **Zsatkovics elnök sürgőnye Prágán.** A direktorium elnöke a tegnapi napon a következő táviratot küldte: „A direktorium tagjait a köztársaság elnöke háromszor fogadta audiencián, két konferenciájuk volt a teljes miniszteri tanácsal és két nagy ülésük a ruzsin autonómia ügyében. A tárgyalások még folyamatban vannak.”

— **A hus ára.** Az élelmiszerügyi miniszterium a marhahús árát február 6-tól 15 koronában állapította meg. A kormányzóság figyelemzetű a közönséget, hogy a husért a megállapított árnál többet ne fizessen. Az esetleges panaszokat a közönség jelentse be a Zsábováci Uradnál (kormányzósági épület II. em. 89 sz. ajtó). A visszaéléseket a kormányzóság minden rendelkezésre álló eszközzel megfogja akadályozni.

— **A Ker. Szociális párt ma d. u. 5 órakor** a Megyeházban előadást tart. *Mához egy hétre* a főgimnázium tornacsarnokában táncal egybekötött kabaréelőadást rendez. Amennyiben a kabarét követő táncmulatsága a tornacsarnok kicsinek érdektel, a Ker. Szociális Pártnak azon része, amely inkább batyus bálban akar részt venni, a Kath. Legényegylet rendezésében a Süketnéma intézetben tölthet el ugyanakkor az estét.

— **Magyarországi hírek.** Most már megállapítható, hogy a magyarországi képviselőválasztások a keresztény pártok teljes győzelmével végződtek. Bevégzett tény, hogy csak két párt marad. A keresztény nemzeti blokk és a kiszegző pártja. Megválasztottak 65 keresztény nemzeti képviselőt 57 kiszegzőpártit, 1 pártönkivüli keresztényszocialistát, 4 demokratát és 2 pártönkivülit. Egyhangulag választottak meg 12 keresztény nemzeti pártit és 6 kiszegzőt. Friedrich István, Budapestben a belvárosban, Vekerlével szemben 2849 szótöbbséggel nyert mandátumot. A Lipótvárosban Sándor Pált választották meg 120 szótöbbséggel. A pesti ghetóban, ahová a Király-, Szercesen- és a Dob-utca tartoznak Vázsonyi Vilmos kapott mandátumot, amit azonban nem fogadott el. — A hatodik kerületben elfogtak egy kereskedőt, aki demokrata szavazatokat vásárolt negyven koronájával. 300 darabot meg is találtak nála. — Stettner Károly ügybőkö, aki a szivar darabját 6 korona 30 fillérről árusította a hajmáskéri foglyaltáborba való internálásra ítélték. — A volt népbiztosokat anyagilag is felelőssé teszik az állampénztárból jogosulatlanul felvett összegekről és egyéb okozott károkról. Bíróság zárlatú tették és végrehajtást rendeltek el ezeknek minden értékelhető vagyonára. — A budapesti főállamügyesség, Kun Bélát vádiratában 231 rendbeli gyilkosságban való részvétel, felbujtás lopás, rablás és 3719 millió összegű 25 és 200 koronás bankjegyek hamisításával vádolja. — A Newyork Tribune értesülése szerint a békekonferencián kemoly tárgyalások folynak a magyar béketervezetlen leendő változtatásokról, melyek nemcsak Magyarország, hanem egész Európa békéje érdekében szükségesek, miért is azokat minden valószínűség szerint kergsztil is fogják vinni. — Lovász Márton pártja, mely a keresztény nemzeti egységgel szembe helyezkedve a választásokon csúfos vereséget szenvedett, mert egyetlen mandátumot nem tudott szerezni, elhatározta felfüggesztését. — A budapesti közigazgatás intézői destruktív és „szabadgondolkodó” elemek megfékezésére és ellensúlyozására a kormány a város élére kormánybiztost küld.

— **A Ker. Népkönyha** nov. 1-től január 31-ig az ehöz gyermekeknek és aggnak 11300 ebédet és 2000 reggelit, ugyanannyi uszonnát és vacsorát osztott ki.

— **Nagyberezna környékiek panasza.** Nagyberezna környékének azon lakosai, akik az Ungon tul laknak, le nem bélyezett pénzben kétszeresen kapják meg a nagybereznai főszoigabírói hivataltól a hadisegélyeket és szó van róla, hogy az ottani tisztviselők is ilyen pénzben fogják kapni fizetésüket. Ez a kisebb baj volna, hogyha ugyanezen községektől a nagybereznai postahivatalban és a kereskedelemben is, korlátlanul és ilyen értékben fogadnák el a le nem bélyezett bankjegyeket. Azonban a postán csak a tisztviselőktől fogadják el azt és azoktól is csak fizetésük erejéig, míg a hadisegélyezetttektől egyáltalán nem. A tisztviselők természetesen nem adhatják minden pénzüket postára, viszont ha a hadisegélyezetttektől együtt valamit vásárolni akarnak, károsodniok kell, mert a kereskedők már csak fele értékben alul fogadják el az ó pénzüket. Így a baj állandó és állandóan nő. Általunk előterjesztett panaszukra orvoslást várnak.

— **Adomány.** Matyu Tóni és zenekara a ker népkönyháának 50 K-t ömányozott, amely összeget lapunk unkm küldöttek rendelkezési helyére.

— **Mozi szenzáció** lesz hétfőn és kedden egy gyönyörű szép eráma: „Lassan örölnék Isten malmai”.

— **A radvánci ifjuság** f hó 15-én Morvay Antal rendezésével nagyszabású kabaré-estélyt rendez, táncmultság, konfetti, szerpentin, szépségverseny és viláppostával egybeköve. A befolyt jövedelem a helybeli keresztény népkönyha javára lesz átadva.

— **A csapi ref. ifjusági egyesület** f. évi február 15-én a ref. lelkészlak javára színlelő-adással egybekötött mulatságot rendez. Szinre kerül: A gyimesi vadvirág. Kezdeté este 7 órakor.

— **Az új naptár** már sajtó alatt van és pár nap múlva piacra kerül. Hirdetéseket még mindig elfogadhat Rác Pál, a naptár szerkesztője.

— **A közönség figyelmébe.** Szives tudomásul adom, hogy születőző működésemet megkezdtem. Szegénysorsuakat díjtalanul kezellek. Lakásom Telekí-utca 2. szám alatt van. Tisztelettel *Vaskovics Ferencné.*

Sportélet köréből.

— **Az UAC.** f. évi február hó 1-én tartotta évi beszámoló közgyűlését. A főitkari és főpénztárosi jelentés felolvasása és elfogadása után az új tisztviselői kar és választmány megválasztására került a sor. A választás eredménye: diszelnök: dr. Tahy Endre; elnök: Antal Miklós; ügyvezető alelnök: Jamnitsky Nándor; alelnökök: Tomcsányi Béla, Ijjász Gyula; főitkari: Fekesházy József; itkárók: Révay Pál, Hubay Kálmán; főpénztáros: Fejér Lipót; pénztárosok: Jáger Béla, Orosz Lajos, Harajda János; főellenőr: Schulmann Adolf; ellenőr: Markó Bertalan; háznagy: Györke István, Orthó Dániel; főszertáros: Szvoboda Ferenc; főjegyző: Molnár Sándor; jegyzők: Molnár István, Mondik Gyula, Dancs Árpád; ügyészek: dr. Eperjessy József, dr. Groszmann Emil, dr. Zombory Dező; orvosok: dr. Pap Ágoston, dr. Bloch Henk, dr. Szöke Andor, dr. Kerekes István; mérnökök: Fülep Kálmán, Arvay József, Czibur Sándor, Székely Gy. Levente. Választmány: dr. Grizemann Gyula, dr. Fábry Gyula, Boross Zsigmond, Bann János, Doros János, Farkas Erzsébet, Gaár Ödön, Gönczy János, Ignécsy István, Hrifács Gyula, Karezub Géza, Korláth Árpád, Mokcsay Géza, Mocsory Gyula, Melega Sándor, Molnár Gyula, Napholtz Jenő, Németh Andor, Pap Ilnoka, Paulitzky János, Pirmaga János, Romancsek Mihály, Szabó Géza, Szentkereszty László, Sájghi István, Virányi Erzsébet. Felkérteket a megválasztott tisztviselők és választmányi tagok, ha esetleg tisztségüket betölteni nem tudnák, egy lemondó levelet Klein Ignác ízetében f hó 8-ig adják be. F. hó 8-án délelőtt fél 11 órakor a választmány ülést tart, tekintettel a fontos tárgysorozatra, kérjük a választmányt, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg.

KÖZGAZDASÁG.

Ragados száj- és körömfájás.

— Ez a betegség nemcsak közvetlen érintkezés (a közös istálló, a közös legelő és a közös itatók) útján, de közvetlen útján is (gazdasági szerelvények, az ember alakzata, költőzködő gazdasági cselédek, az állatvásártérek, marhahajtó utak, marhakereskedők s.b.) terjed.

— Azon idő, amely alatt a betegség fertőző anyaga egészséges állapotba jutva, itt a betegség okozza, egy naptól egész nyolc napig terjed, vagyis a betegség a fertőzőstől számítva legkésőbb nyolc nap alatt tör ki.

— A ragados száj- és körömfájásban beteg szarvasmarhák a betegség kifőrekezők elvesztik étvágyukat, illetve a takarmányhoz kelletlenül nyulnak. Magas, 40–41° fokos lázat kapnak, amely láz azonban a hólyagok képződése és felfakadása után csakhamar csök. A betegek szájukat vagy erősen befogják, úgyhogy a nagymennyiségű nyál a szájszögletekből kicsorog, vagy alsó állkapcsukat fel és alá mozgatva, a kiömlő nyálát csamcsogva habbá verik. A száj belseje (a nyálkahártya) forró, sima vagy pedig már helyenkint piros foltokkal tarkázott. Pár óra múlva már a nyelvhatán, a foghíjas részen, a felső ajk belső oldalán, kívül pedig a szutyakon, borsó-kis dió nagyságu, sűrűs-fehér vagy sárgás színű, savóval felt hólyagok keletkeznek, melyek magukról csakhamar felfakadnak és a helyükön visszamaradó sekély sebek az állatot az evésben akadályozzák.

— A beteg állatoknak körülbelül a felénél hasonló hólyagok keletkeznek a körömök (csülkök) között, a melyek felfakadása után az állatok erősen sántítanak, nehezen és csak nagy elvagyázzal lépnek, Teheneknél elég sokszor a tőgy is megszókkott betegedni, amikor a csecsbimbókon és azok tövében is hólyagok kelet-

keznek és maga az egész tőgy is kissé megduzzad, bőre kipirosodik.

— Ha a ragados száj- és körömfájás jóindulatu és ilyen szokott lenni az esetek 90%-ában, akkor a hólyagok után visszamaradó sekély sebek gyorsan 4–6 nap alatt gyógyulnak, a sántítás hamarosan megszűnik és a betegek egy-két etetőfél eltekintve jól esznek és így csak alig romlanak el.

— Rosszindulatnak mondják a száj és körömfájást, ha a felsorolt tünetek nagy arányokban mutatkoznak. A lázas állapot több napig tart, amely idő alatt az állatok semmit sem esznek és enne, következőben erősen leromlanak, leszárványodnak. A hólyagok helyén mély és nehezen gyógyuló sebek maradnak vissza és az állapot a lábok súlyos megbetegedése még aggasztóbbá teszi. Az ilyen rosszindulatu ragados száj- és körömfájásban nem csak a szopós állatok pusztulnak el bélihuruban, de még felnőt marha is elpusztul a szív izomzatának megbetegedése folytán, amit az állat szervezetében keringő nagy mennyiségű mérgező anyag okoz.

— Ha a betegség jóindulatu, akkor a betegségű meg mentes állatok mesterséges megbetegítésre azért ajánlatos, mert ezzel először azt érjük el, hogy a betegség gyorsabban folyik le a községben, tehát a zárlat előbb szűnik meg, másodsor pedig és ez a főcél, elérjük azt, hogy az állatok még enyhébben betegszenek meg.

— A kényszerített eszközése igen egyszerű s csak abban áll, hogy a szájfájós marha szájból a nyálát egy durván szőtt ruhadarabbal felitatjuk és ezzel a ruhával az egészséges állat száját bedörzsöljük. E műveletnél az a fontos, hogy a nyálát a legenyhébben beteg állatok szájából vegyük miután a szopós állatok (borjúk, bárányok, malacok) a járvány alatt csaknem mind el szoktak hullani, — ajánlatos, hogy azokat koruk szerint vagy elválasztjuk, vagy levágjuk és husra értékesítjük.

— Fontos kérdés még a ragados száj- és körömfájásnál a tel felhasználása. A mikor az állat lázas, akkor a teje mérgező de ha lázlatan, dacára annak, hogy az még betegnek látszik, a tej megsemmisítése nem indokolt és azt az újabb kormányrendeletek sem rendelik. A fentebbi meghatározás szerinti bete tej gyermekeknél, de különösen a csecsemőknél halálos kimeneteli gyomor- és bélihurut okoz, felnőtteknél pedig szintén súlyos bélihurut és igen sok esetben valóóságos száj- és körömfájást.

K. L.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

— **O. P.** Az itteni ruthén vezetők ismeretéhez beküldött cikket nem közölhetjük, mert az olvasók olyanokra gondolhatnának, akikre Ön egyáltalán nem gondol. Pedig a cikk érdekes dolgokat tartalmaz. Nekünk különösen tetszik a T. és A. W. Luftius pektorok története, akik közül az egyikről azt írja Ön, hogy Galiciában nem tudott számot adni a hatóságának bizonyos modern kettős könyvtel szisztemáról és bizonyos 100.000 koronáról, — a másikról pedig, hogy midőn az osztrák, majd a galíciai területen és állatközpont megbízottja volt, ugyancsak a fenti kettős könyvtel szisztema miatt elfogadott parancsok jelentek meg ellene, és a hatóság oltalmába is vette, most pedig úgy W. mint T. „ur” egészen tisztességes bizalmi állást töltenek be itt.

— **Mátvóci és vajkői olvasók.** Szívesen teljesítjük a kívánságukat és lapunkban gazdasági cikkeket és népies előadásokat is fogunk megjeleníteni. A lapot úgy is nagyobb terjedelemben szeretnők kiadni.

Szerkesztő: GAAR ÖDÖN.

Köszönetnyilvánítás.

— Ugy a magam, mint édes jó gyermekét vesztett leányom, özv. Thoma Gaborné és az összes rokonok nevében forrón érzett hálámért s igaz köszönetemet fejezem ki minden jóbarátunk, meghitt ismerősünknek, kik áldott emléki örökm. Thoma Annus temetésén megjelentek, részvétőket kifejezték.

Ungvár, 1920 február 6-án

Özv. Speck Józsefné.

Az ungvári főerdőhivatal

egy fordítót keres,

aki a magyar, cseh, vagy szlovák nyelvet írásban tökéletesen bírja.

Dijazsi feltételek a jelentkezéskor fognak megállapíttatni.

Egy orvosi könyvtár és egy vadászbunda eladó Dombalja-u. 26. sz. a